

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

(для студентів заочної форми навчання напрямів підготовки
6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (для студентів заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит» / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. І. Пашков. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 20 с.

Укладач: В. І. Пашков

Рецензент: зав. кафедри економіки і управління в будівництві і міському господарстві професор, доктор економічних наук А.Є. Ачкасов

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Затверджено на засіданні кафедри «Менеджмент міського і регіонального розвитку» (протокол № 1 від 29. 08. 2012р).

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	6
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	7
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	8
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	8
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	9
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	11
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	11
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та форми навчальної роботи студента.....	12
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента.....	13
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	15
2.6. Методи та критерії оцінювання знань.....	15
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення.....	18

ВСТУП

Безпека життєдіяльності (БЖД) наука, що вивчає проблеми безпечного перебування людини в довкіллі в процесі різних видів її діяльності (в т.ч. трудової). Вона більш універсальна дисципліна, ніж охорона праці чи цивільна оборона, адже дві останні розглядають лише окремі випадки безпеки в конкретних ситуаціях.

Завдання БЖД є розробка методів прогнозування, вивчення та ідентифікації шкідливих факторів, їх впливу на людину і довкілля. Курс БЖД призначений:

- ◆ сприяти усвідомленню, що в центрі уваги повинна бути людина, як головна цінність суспільства, та виховати в людині гуманне, свідоме ставлення до питань особистої безпеки та безпеки оточуючих в усіх сферах відносин;
- ◆ виробити навички ідентифікації небезпечних та шкідливих факторів і створення сприятливих умов життєдіяльності людей на певній території;
- ◆ прогнозувати можливу обстановку і приймати грамотні рішення в умовах надзвичайних ситуацій щодо захисту населення та персоналу об'єктів від можливих негативних наслідків;
- ◆ забезпечити якісне засвоєння нового стереотипу поведінки людини з метою виживання в нових природних та антропогенних умовах.

БЖД особливо актуальна зараз, в добу науково-технічного прогресу.

Завдання курсу «Безпека життєдіяльності» (БЖД) полягає у чіткому розумінні небезпечних чинників у ситуаціях, що виникають як у середовищі проживання людини, так і у середовищі навчання і праці.

БЖД - це ступінь захисту людини від надзвичайної небезпеки, де під терміном «небезпека» мається на увазі вплив на людину факторів, які можуть викликати відхилення стану її здоров'я від нормального.

Зміни, що відбувається в нашій країні сьогодні: приватні підприємства, приватизація, кооперація, ринкові відносини, інфляція і т.д., здатні загострити проблеми безпеки - життєдіяльності людини.

Надзвичайні ситуації в Україні виникають у 5-8 разів частіше, ніж в інших промислово розвинутих країнах світу, в результаті чого щорічно гине понад 1% населення (більше 50 тисяч осіб). Вивчення предмету БЖД є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності. Процес навчання складається з теоретичних і практичних занять, що проходять відповідно до законодавства України та інших діючих нормативних документів.

Викладання дисципліни має на меті:

- ◆ вивчення структури, змісту і взаємозв'язку життєдіяльності людини із середовищем праці й проживання;
- ◆ визначення чинників, причин і параметрів, що сприяють виникненню надзвичайних ситуацій;
- ◆ визначення принципів і способів захисту людей в умовах повсякденного життя, а також в умовах надзвичайних ситуацій.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

◆ СВО ХНАМГ «Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за напрямками: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит», затверджена 30.10.2007 р;

◆ СВО ХНАМГ «Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за напрямками: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит», затверджена 30.10.2007 р;

Навчальний план підготовки бакалавра за напрямками: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит» 2006 р;

Програма ухвалена кафедрою «Менеджмент міського і регіонального розвитку» (протокол № 1 від 29.08.2012р) та Вченою радою факультету післядипломної освіти та заочного відділення (протокол №1 від 2.09.2012 р).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни.

Процес навчання складається з теоретичних та практичних занять з застосуванням комп'ютерних методів відповідно до законодавства України та інших чинних нормативних документів щодо безпеки життєдіяльності (БЖД).

Головною метою курсу є надання майбутнім фахівцям знань основ БЖД, які дають змогу їм на практиці поліпшити умови життя, праці, забезпечити попередження виробничого травматизму та професійних захворювань, запобігати НС техногенного та природного характерів.

Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладення дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- ◆ гуманізація праці (профілактика перевтоми та професійних захворювань, запобігання виробничому травматизму, підвищення змістовності праці, створення умов для всебічного розвитку особистості);

- ◆ віднаходження оптимальних співвідношень між різними факторами виробничого середовища;

- ◆ запровадження норм гранично допустимих рівнів шкідливих виробничих факторів, визначення ступеня шкідливості та безпечності праці;

- ◆ розробка та планування заходів з поліпшення умов праці;

- ◆ безпека виконання робіт працівником;

- ◆ впровадження технічних заходів боротьби з травматизмом і профзахворюваннями.

1.1.2. Предмет вивчення дисципліни.

Дисципліна вивчає: природне середовище, фактори виробничого середовища, організаційно-технічні і санітарно-гігієнічні умови, у яких відбувається трудова діяльність людини, а також системи правових заходів з виконання техніки безпеки (ТБ), виробничої санітарії, фізіологічні особливості організму людини, психічні і психологічні особливості людини.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Фізика; математика; хімія; біологія; психологія, гігієна та санітарія, екологія, економіка, філософія.	Охорона праці в галузі; ергономіка; інженерна психологія; фізіологія праці; технічна естетика, ЦО

1.1.4 У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- ◆ про зв'язок курсу «Безпека життєдіяльності» з навчальними дисциплінами та практикою життєвого досвіду;

- ◆ мету та основні завдання курсу «Безпека життєдіяльності»;

- ◆ основні етапи розвитку проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності людини;
- ◆ основні поняття, визначення та терміни безпеки життєдіяльності;
- ◆ загальні положення теорії управління ризиком;
- ◆ основні положення концепції прийнятного (допустимого) ризику;
- ◆ характеристики системи «людина – життєве середовище»;
- ◆ об'єкти та цілі безпеки життєдіяльності в системі «людина – життєве середовище» різного рівня;
- ◆ класифікацію джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів.

1.1.5 На основі набутих теоретичних знань студент повинен вміти:

- ◆ визначати рівень безпеки системи «людина – життєве середовище»;
- ◆ ідентифікувати небезпеку;
- ◆ складати номенклатуру небезпек;
- ◆ визначати причини та можливі наслідки небезпек;
- ◆ класифікувати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори;
- ◆ оцінювати рівень безпеки;
- ◆ моделювати умови виникнення небезпечних ситуацій.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. БЖД – НАУКА ПРО БЕЗПЕКУ ІСНУВАННЯ ЛЮДСТВА В ОТОЧУЮЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ЗМ1.1.	БЖД – наука сучасності	1,0 / 36
ЗМ1.2.	Людина як головна цінність на Землі	1,0 / 36

Змістовний модуль 1.1.

ЗМ		<u>(1,0 / 36)</u>
1.1	БЖД – наука сучасності	(кількість кредитів/годин

Модуль 1.1.

1. Теоретичні основи БЖД.
2. Основний метод пізнання в БЖД.

Змістовний модуль 1.2.

ЗМ		<u>(1,0 / 36)</u>
1.2	Людина як головна цінність на Землі	(кількість кредитів/годин

Модуль 1.2.

3. Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».
4. Взаємодії здоров'я людини з навколишнім середовищем.
5. Психіка людини.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

<p style="text-align: center;">Вміння (за рівнями сформованості) та знання</p>	<p style="text-align: center;">Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)</p>	<p style="text-align: center;">Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)</p>
<p>Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ нормативні документи з БЖД; ◆ основні етапи розвитку проблеми забезпечення БЖД людини; ◆ мету та основні завдання курсу БЖД; ◆ загальні положення теорії управління ризиком; ◆ класифікацію джерел небезпеки; ◆ характеристики системи «людина – життєве середовище». <p>Студент повинен уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ оцінювати радіаційну, хімічну, екологічну, бактеріологічну, пожежну, інженерно економічну й інші обстановки, що складаються в результаті НС у навколишньому середовищі; ◆ здійснювати заходи самозахисту і захисту виробничого персоналу, населення від наслідків НС різного характеру; ◆ користуватися засобами індивідуального захисту; ◆ робити уколи і штучне дихання; ◆ забезпечити протипожежну безпеку об'єктів; ◆ ефективно користуватися первинними засобами пожежегасіння; ◆ дотримуватись правил особистої гігієни, поліпшення умов праці на робочих місцях. 	<p style="text-align: center;">виробнича, соціально- виробнича, соціально-побутова</p>	<p style="text-align: center;">організаційна, управлінська, виконавська, технічна і інші</p>

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Конституція України. – К.: Скіф, 2006. — 48с.
2. Апостолук С. О., Джигирей В. С., Апостолук А. С. Ергономічні основи. – К., 2004.
3. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник / В. В. Бегун, І. М. Науменко – К., 2004. - 328 с.
4. Березуцький В. В., Васьковець Л. А., Вершиніна Н. П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / За ред. проф. В. В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. — 348 с.
5. Бурдіян Г., Дерев'янка В., Кривульченко А. Навколишнє середовище та його охорона. - К., 1993.

6. Безопасность жизнедеятельности. Учебное пособие / Под ред. З. А. Арустумова. – М., 1999.
7. Геврик Є. О., Пешко Н. П. Гігієна праці на виробництві. – К., 2004.
8. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навч. Посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I – IV рівнів акредитації / за ред. Є. П. Желібо і В. М. Пічі. – Львів: Піча Ю. В., К: «Каравела», Львів: «Новий світ», 2002. — 328 с.
9. Клубань В. С., Петров А. П., Рябиков В. С. Пожарная безопасность предприятий промышленности и агропромышленного комплекса. – М., 1987.
10. Коржик Б. М. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. – К.: ІСДО, 1995.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Мета: Головною метою курсу є надання майбутнім фахівцям знань основ БЖД, які дають змогу їм на практиці поліпшити умови життя, праці, забезпечити попередження виробничого травматизму та професійних захворювань, запобігати НС техногенного та природного характерів. Виробити вміння і навички в сфері формування сучасної моделі управління умовами, охороною й безпекою праці на національному, регіональному й виробничому рівнях.

Предмет. Дисципліна вивчає: природне середовище, фактори виробничого середовища, організаційно-технічні і санітарно-гігієнічні умови, у яких відбувається трудова діяльність людини, а також системи правових заходів з виконання техніки безпеки (ТБ), виробничої санітарії, фізіологічні особливості організму людини, психологічні особливості людини.

Зміст: законодавство України по БЖД, природне і соціально-політичне середовища, виробничий травматизм і професійні захворювання, основи виробничої санітарії і гігієни праці.

Аннотация программы учебной дисциплины «Безопасность жизнедеятельности»

Цель: Главной целью курса является обеспечение будущих специалистов знаниями основ БЖД, которые дают им возможность на практике улучшить условия жизни, труда, предотвратить производственный травматизм и профессиональные заболевания, прогнозировать ЧС техногенного и природного характеров. Выработать умения и навыки в сфере формирования современной модели управления охраной и безопасностью труда на национальном, региональном и производственном уровнях.

Предмет. Дисциплина изучает: окружающую среду, факторы производственной среды, организационно-технические и санитарно-гигиенические условия, в которых происходит трудовая деятельность человека, а также системы правовых мероприятий по соблюдению техники безопасности

(ТБ), производственной санитарии, физиологические особенности организма человека, психологические особенности его.

Содержание: законодательство Украины по БЖД, природная и социально-политическая среда, производственный травматизм и профессиональные заболевания, основы производственной санитарии и гигиены труда.

Abstract of the discipline program

The aim: The main aim of the course is to provide future professional with fundamental knowledge and skills of safety which will enable them to improve the standards of living and labour to prevent industrial injuries, professional diseases, to prognosticate natural and technogenic emergency situations. The students will be able to develop skills in forming a contemporary model for management of protection and safety of labour at the national, regional level as well as at the enterprise.

Subject: The discipline studies the environment; factors of industrial environment; organizational, technical, sanitary conditions of the human labour activity as well as the system of legal activities aimed at keeping safety rules, industrial sanitary, standards and physiological and psychological characteristics of human organism.

Contents: The laws of Ukraine concerning vital activities safety; natural, social and political environment; industrial injuries and professional diseases; fundamentals of industrial sanitation and labour sanitation; fundamentals of industrial sanitation and labour sanitation.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності»

за робочими навчальними планами заочної форми навчання

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2,0 Змістовних модулів - 2 Загальна кількість годин – 72	Напрямок підготовки – 6030504 – «Економіка підприємства»; 6030509 – «Облік і аудит» Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Нормативна Рік підготовки – 1-й Семестр – 1 Аудиторні заняття: – 10 годин Лекції – 6 годин Практичні – 4 години Самостійна робота – 62 години Вид підсумкового контролю – диференційований залік
<i>Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 14% до 86%</i>		

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять та лекційних. Багато теоретичних питань винесено для написання контрольної роботи. Також велике значення в процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «БЖД» студенти повинні ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, методами і формами навчання, способами і видами контролю та оцінювання знань.

Тематичний план «БЖД» складається з двох змістовних модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні заняття, самостійна робота студентів, написання контрольної роботи. Завданням самостійної роботи студентів є отримання додаткової інформації для більш поглибленого вивчення дисципліни. Зміст дисципліни розкривається в темах:

ЗМ 1.1. БЖД – наука сучасності

Тема 1. Теоретичні основи БЖД.

Тема 2. Основний метод пізнання в БЖД.

ЗМ 1.2. Людина як головна цінність на Землі

Тема. 3. Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».

Тема. 4. Взаємодії здоров'я людини з навколишнім середовищем.

Тема. 5. Психіка людини.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та форми навчальної роботи студента

Таблиця 2.1 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем,	Практ.	СРС
ЗМ 1.1. БЖД – наука сучасності	1,0 / 36	3	-	2	31
ЗМ 1.2. Людина як головна цінність на Землі	1 / 36	3	-	2	31
Модулі	2,0 / 72	6	-	4	62

Таблиця 2.2 – Розподіл часу лекційного курсу

	Зміст	Кількість годин
	ЗМ 1.1. БЖД – наука сучасності	3
1	Теоретичні основи БЖД.	1
2	Основний метод пізнання в БЖД.	2
	ЗМ 1.2. Людина як головна цінність на Землі	3
3	Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».	1
4	Взаємодії здоров'я людини з навколишнім середовищем.	1
5	Психіка людини.	1
	Всього годин	6

Таблиця 2.3 – Розподіл часу практичних занять

	Зміст	Кількість годин
	ЗМ 1.3.	4
Практ.-1	Дослідження параметрів, що описують вологість в приміщеннях Мета роботи. Навчитися визначати вологість повітря, та оцінювати цей параметр на основі санітарних норм. Зробити висновки і намітити перелік заходів, виконання яких призведе до покращення метеорологічних умов до оптимального рівня або допустимих параметрів	1,5
Практ.-2	Визначення швидкості повітряних потоків на робочому місці Мета роботи. Навчитися вимірювати швидкість руху повітря, та оцінювати цей параметр на основі санітарних норм, зробити висновки і намітити перелік заходів, виконання яких призведе до покращення мікроклімату в приміщенні та приведення його до оптимального або допустимого рівня.	1,5

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Самостійна навчальна робота студента розрахована на формування практичних навичок у роботі студента зі спеціальною літературою орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем захисту населення.

Таблиця 2.4 – Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента (форма самостійної роботи, обсяг у годинах)

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години ЕП та ОіА	Форма звіту
ЗМ 1.1. БЖД – наука сучасності	31	
1. Огляд основної та додаткової літератури	8	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	4	Текст словника
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	Відповіді у зошиті для практичних занять
4. Підготовка для поточного тестування	12	Конспект
ЗМ 1.2. Людина як головна цінність на Землі	31	
1. Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3. Самостійний розгляд питань тем: «Прийоми та способи проведення рятувальних робіт», «Порядок ліквідації наслідків стихійних лих, вибухів, пожеж», «Оцінки пожежної обстановки», «Організація та засоби долікарської допомоги», «Електричний струм і його дія на людину», «Зниження ризику без залучення страхових компаній», «Комбінована дія шкідливих речовин: антагонізм та синергізм дії», «Абіотичні та біотичні небезпеки», «Вандалізм і тероризм», «Раціональне і нераціональне природокористування», «Руйнування озонового пласта», «Вплив мікроорганізмів на життєдіяльність людини»	10	
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	3	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Підготовка контрольної роботи	5	Тест і рецензія реферату
6. Підготовка для поточного тестування	5	Відповіді у зошиті для практичних занять
Разом	62	

План лекцій

ЛЕКЦІЯ 1

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

1.1. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЯК КАТЕГОРІЯ

План

1. Наукові засади безпеки життєдіяльності
2. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності
3. Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів

ЛЕКЦІЯ 2

ТЕМА 2. ОСНОВНИЙ МЕТОД ПІЗНАННЯ БЖД

2.1. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ У БЕЗПЕЦІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Системно – структурний підхід та системний аналіз – методологічна основа безпеки життєдіяльності
2. Система «людина – життєве середовище» та її компоненти

2.2. РИЗИК ЯК ОЦІНКА НЕБЕЗПЕКИ

План

1. Загальна оцінка та характеристика небезпек
2. Оцінка ризику небезпеки
3. Концепція прийнятого (допустимого) ризику

ЛЕКЦІЯ 3

ТЕМА 3. ЛЮДИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ «ЛЮДИНА – ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

3.1. ЛЮДИНА ЯК БІОЛОГІЧНИЙ СУБ'ЄКТ

План

1. Людина та її біологічні і соціальні ознаки
2. Діяльність людини

3.2. СЕРЕДОВИЩЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Природне середовище
2. Техносфера

ЛЕКЦІЯ 4

ТЕМА 4. ВЗАЄМОДІЇ ЗДЮРОВ'Я ЛЮДИНИ З НАВКОЛИШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ

4.1. ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

План

1. Будівля організму людини
2. Будова і властивості аналізаторів
3. Характеристика основних аналізаторів

ЛЕКЦІЯ 5

ТЕМА 5. ПСИХІКА ЛЮДИНИ

5.1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ

План

1. Значення нервової системи в життєдіяльності людини
2. Психіка людини і безпека життєдіяльності
3. Атрибути людини
4. Риса людини

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, курсові роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1. 1 Тестування	15
ЗМ 1. 2 Тестування	15
Контрольна робота	30
Підсумковий контроль з МОДУЛЕМ 1	
Письмовий залік	40
Усього за модулем	100%

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю оцінювання знань:

- ◆ оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- ◆ поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- ◆ складання заліку чи екзамену.

Оцінку знань студентів з дисципліни «БЖД» здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному заняття у відповідності до його форми (лекційної, практичної). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни «БЖД» передбачено складання заліку. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- ◆ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять,
- ◆ виконання завдань на практичних заняттях,
- ◆ виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS. (табл. 2.5.). При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (контрольна робота за білетами у письмовій формі двічі по закінченню кожного зі змістових модулів після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та проведені практичні завдання в межах кожного з двох ЗМ.

Контроль здійснюється і оцінюється за двома складовими: лекційна (теоретична) і практична частини. Для цього білети для проведення поточного контролю мають теоретичні запитання. Може бути також використано тестове завдання – за вибором студента.

Знання оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою (контрольна робота) або за системою оцінювання за шкалою ECTS. (тестові завдання) (табл. 2. 5.)

Проведення підсумкового контролю. Умовою допуску до заліку є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями.

За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Екзамен або залік здійснюється в письмовій формі за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента в усій дисципліні «БЖД».

Тестові завдання оцінюються – за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання (табл. 2. 5.).

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку «відмінно» ставлять коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих в основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «дуже добре». Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «добре». Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка «задовільно». Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладенні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка «задовільно (достатньо)». Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка «незадовільно». Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка «незадовільно». Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Таблиця 2.5 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів.

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS.	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	Більше 90-100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	Більше 80-90
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	Більше 70-80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	Більше 60-70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	Більше 50-60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX*	Більше 26-50 включно
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	Від 0-25 включно

* – з можливістю повторно складання,

** – з обов'язковим повторним курсом

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

1. Андронов В. А. Безпека життєдіяльності: посібник для самостійної роботи студентів / В. А. Андронов. — Х.: ХОГО «НЕТ» «Екоперспектива», 2007. — 304 с.

2. Бедрій Я. І. Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Я. І. Бедрій. — К.: Кондор, 2009. — 286 с.

3. Безопасность жизнедеятельности: конспект лекций / под ред. С. В. Белова. — М.: Высш. шк., 1992. — 198 с.

4. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник / В. В. Бегун, І. М. Науменко – К., 2004. — 328 с.

5. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / О. С. Баб'як, О. М. Сітенко, Ф. В. Ківа, І. В. Капусник і ін. — Х.: Ранок, 2000. — 304 с.

6. Джигирей В. С., Житецький В. І. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник — Львів: Афіша, 2000. — 255с.

7. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник — К.: Каравела, 2002. — 327с.

8. Клубань В. С., Петров А. П., Рябиков В. С. Пожарная безопасность предприятий промышленности и агропромышленного комплекса. – М., 1987.
9. Коржик Б. М. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. – К.: ІСДО, 1995.
10. Лушкін В. А., Торкатюк В. І., Коржик Б. М., Ачкасов А. Є., Ніколаєнко Л. Ф. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник — Житомир, 2001. — 672с.
11. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник — Суми, 1999. — 301с.
12. Пішак В. П., Радько М. М., Воробйов О. О. Безпека життєдіяльності: Підручник / за редакцією Радька М. М. — Чернівці: Книги — XXI, 2007. — 360 с.
13. Скобло Ю. С., Соколовська Т. Б., Мазоренко Д. І., Тіщенко Л. М., Троянов М. М. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник — Львів: Афіша, 2000. — 255с.
14. Скобло Ю. С., Соколовська Т. Б., Мазоренко Д. І. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. – Київ: Кондор, 2003. — 424 с.
15. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2005. — 304 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності»

(для студентів заочної форми навчання напрямів підготовки
6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит»)

Укладач: **ПАШКОВ** Володимир Іванович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 486 Р

Підп. до друку 14.08.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 15 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,2

Зам. № 8605

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.